

10 let CEVRO: Co jsou daně?

02.Června 2009 Vilém Barák

Co jsme četli v CEVROREVUE před 7 lety

Nelze ovšem přejít samotný fenomén berní (od slova brát, krást), které jsou nazývané eufemismem daně nebo fiskální politika, aniž bychom se dotkli jejich podstaty. Berně je vyvlastněním pod hrozbou násilí (exekuce majetku, vězení atd.). Přitom nelze najít jediný rozumný argument, proč by měl někdo dostávat cizí peníze.

Stačí nahlédnout do čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a svobod (č. 209/1992 Sb), kde se deklaruje ochrana vlastnictví, ovšem s výjimkou placení daní, jiných poplatků a pokut. Signatáři této úmluvy se takto jistili, aby občané nemohli vznášet proti berním námitku s tím, že se jedná o vyvlastnění bez náhrady.

Až na pár historicky pomíjivých výjimek, berně směřují pouze vzhůru. Ve Spojených státech byla federální berně prohlášena Nejvyšším soudem za neústavní. Teprve v roce 1913 došlo ke schválení ústavního dodatku č. XVI. a následně zákona, přičemž se sazby pohybovaly v rozmezí 1 až 7 %. Na konci I. světové války dosáhla maximální berní sazba 77 % a prezident F. D. Roosevelt, kromě jiných socialistických, resp. polofašistických opatření, využíval při své vládě berní sazbu 94 %. Inu, jak vidět, ani této svobodomyšlné zemi se nevyhýbá „pokrok“.

S berněmi je jako vymoženost doby spojena progrese. Bývalý ministr financí Jiří Rusnok se v diskusi o návrhu ODS na zavedení rovné daně (ve skutečnosti se jednalo o jednotnou daňovou sazbu, rovnou daní by bylo placení například 20 000 Kč na poplatníka za rok) vyjádřil, že v současných podmínkách by pouhé odstranění daňové progrese znamenalo zvýšení finanční zátěže pro 40 až 60 procent poplatníků z nízkých a středních příjmových skupin. Celkem bezostyšně tím přiznal, že velká část občanů žije na úkor ostatních. Každý z nás ale dostává od státu v podstatě stejný díl služeb policie, armády, soudů a „patří“ mu stejný kousíček tanku, stíhačky, policejního auta nebo soudního taláru. Není žádný důvod, aby někdo platil víc než jiný. Různá výše odváděných daní, která vyplývá ze současného progresivního zdanění, vytváří příkrou nerovnost, přičemž rozdíly v platbách jsou obhajovány se stejně „brilantní“ logikou, jako bylo ve středověku vysvětlováno nevolnictví, nadřazenost šlechty či později rasová segregace nebo apartheid. Nikdo, kdo chce být považován za ekonomu, nemůže tvrdit, že užitek milionáře z koruny jeho zisku je jiný než u toho, kdo vydělává 10 000 Kč.

Celá teorie zdanění vyučovaná na vysokých školách je nauka o tom, jak skrýt před občany výši berní a zamezit jejich protestům. Lidé neznají množství peněz, které si stát pomocí daní přivlastňuje. Příkladem budiž celkové náklady na pracovníka, včetně „odvodů na sociální a zdravotní zabezpečení“ placené zaměstnavatelem. V porovnání s čistou mzdou se zdanění pohybuje okolo 40 procent, u pohonných hmot si stát bere z konečné ceny dokonce 52 procent. A politici brání tomu, aby na výplatních páskách a paragonech o nákupu pohonných hmot, tabáku a alkoholu byl uveden celý objem daní.

Je stát více než občan?

Podívejme se také na způsob výběru berní. V důsledku stále palčivěji pocíťovaného nedostatku peněz ve státním rozpočtu dochází k utužování daňového režimu, resp. režimu obecně, a to způsobem narušujícím majetková (podle čl. 11, odst. Listiny základních práv a svobod má vlastnické právo všech vlastníků stejný zákonný obsah a ochranu a zákon nesmí favorizovat vlastnictví státu), ale i občanská a politická práva. Snaha naplnit státní rozpočet pro zajištění velice pofiderních výdajů vede k dalším a dalším legislativním návrhům jako zavedení registračních pokladen, majetkových příznání, zřízení finanční policie, zákaz stánkového prodeje atd., které útočí na svobodu člověka. Zajímavou kapitolou je nerovné postavení mezi státem a občanem vznikající v důsledku daňového řízení. K vymožení své pohledávky musí občan vést soudní spor o existenci pohledávky, a to v rámci odvolání u soudů několika stupňů. Teprve v okamžiku, kdy je rozsudek pravomocný, může být podán návrh na výkon rozhodnutí. Naproti tomu stát, reprezentovaný správcem daně, platebním výměrem určí pohledávku a exekuci majetku provádí bez odkladného účinku, před ostatními věřiteli.

Zbytečné účetnictví o ničem

Nezapomínejme, že s berněmi souvisí další vynucené náklady, například na účetní a auditorské služby, které jsou přenášeny ve vyšší ceně zboží na konečné spotřebitele. Jak přitom ukázaly případy třeba Vítkovic, a snad všech našich bank, které měly falšované účetnictví, tyto nucené služby jsou naprosto k ničemu. „Daňová optimalizace“, prováděná na hraně toho, co je dovoleno, odebírá také lidem čas a energii, kterou by mohli věnovat daleko produktivnějším záležitostem, a staví je do role potenciálních zločinců. Na druhé straně nepřehledná, nesrozumitelná, podzákonná změt předpisů dovoluje berním úředníkům dostat do úzkých kteréhokoliv občana nebo firmu.

Text je výtahem z článku Státní rozpočet nemohou sestavovat ekonomové, ale pouze věštci, počtáři a sociální inženýři, který najdete v čísle 4/2002. Více na stránkách www.cevro.cz